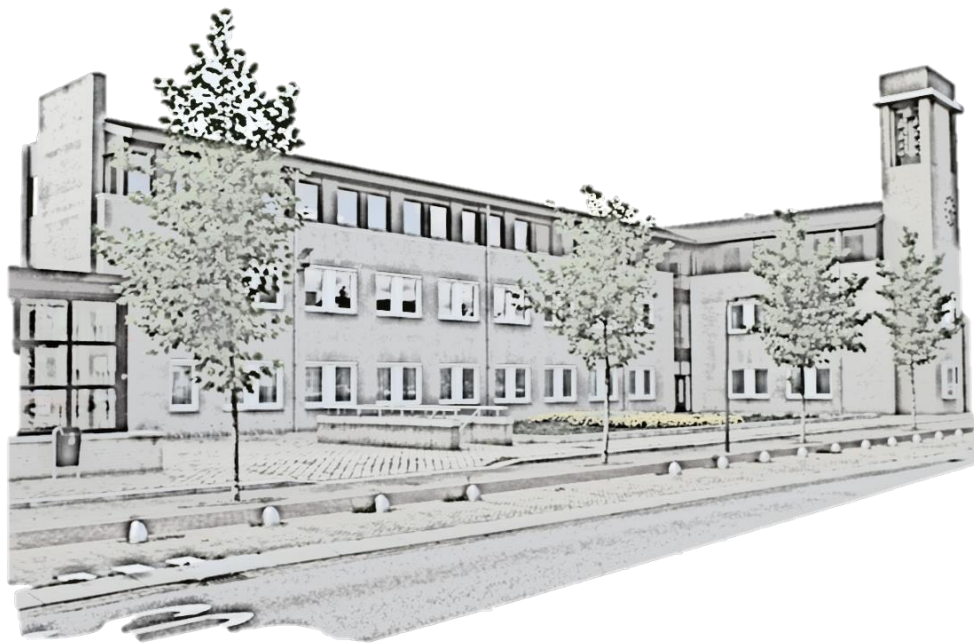

GEMEENTE HEUMEN

Kaderbrief 2021-2024

mei 2020

Inleiding

U bent gewend dat rond deze tijd het college u een kadernota aanbiedt. Dit jaar biedt het college u in plaats van een kadernota een kaderbrief aan. In deze inleiding wordt u geïnformeerd wat de beweegredenen voor het college zijn om u deze kaderbrief aan te bieden.

Begin maart bleek dat het Coronavirus uit zou groeien tot een wereldwijde pandemie. De regering heeft maatregelen getroffen om de verspreiding van het coronavirus te beperken. Maatregelen die een stevige impact op de economie hebben. Het is onduidelijk welke financiële gevolgen de coronacrisis heeft voor de gemeente. Een deel van de kosten die op ons af komen zullen waarschijnlijk een incidenteel karakter hebben, maar er zullen ook structurele effecten zijn. Denk alleen al aan de voorspelde recessie. De financiële impact is op dit moment niet reëel in te schatten en kan dan ook niet financieel worden vertaald. Ook is onzeker of en in welke mate gemeenten worden gecompenseerd door het Rijk. Daarnaast is de impact van de meicirculaire nog niet bekend. Hierdoor hebben verschillende gemeenten besloten geen kadernota te maken of in plaats van een kadernota een kaderbrief op te stellen.

Verder worden er in onze gemeente coalitieonderhandelingen gevoerd. De coalitieonderhandelingen lopen gelijktijdig met de voorbereidingen van de kaderstelling door de raad. Het is wenselijk dat de kaders waarbinnen het (nieuwe) college de begroting opstelt aansluiten bij het te sluiten coalitieakkoord. De coalitieonderhandelingen lopen nog.

Bovenstaande overwegingen hebben het college doen besluiten om deze kaderbrief aan te bieden in plaats van een kadernota. Deze kaderbrief is een bondige notitie die bestaat uit drie onderdelen:

1. De ontwikkelingen binnen de drie programma's;
2. Het financiële perspectief en;
3. Het voorstel om kaders vast te stellen waarbinnen het (nieuwe) college de raad ombuigingen en herprioriteringen voor kan leggen om tot een sluitende begroting te komen.

Het verschil met de kadernota is dat in de kaderbrief geen concrete keuzes worden voorgelegd om financieel sluitend te zijn, maar hier alleen kaders voor worden voorgesteld.

Doel

Het doel van deze kaderbrief is enerzijds de raad te informeren over de inhoudelijke ontwikkelingen binnen de drie programma's en anderzijds de raad kaders te laten vaststellen waarmee het college bouwstenen heeft om in november de raad een meerjarig structureel sluitende programmabegroting aan te kunnen bieden.

Proces

Met het vaststellen van de kaderbrief geeft de raad het college kaders mee waarbinnen de begroting opgesteld wordt. Het college brengt met in achtneming van de vastgestelde kaders mogelijke maatregelen in kaart. De kaders zijn objectief opgesteld, maar kunnen maatschappelijke en politieke grote impact hebben. Het college zal daarom bij elke maatregel een maatschappelijke en politieke afweging maken, waardoor sprake is van maatwerk. Het college streeft naar een evenredige verdeling van de maatregelen over de programma's en verschillende lagen van de samenleving.

In de opbouw van de (toen nog) Kadernota hebben een aantal fracties uit uw raad suggesties aangedragen. Door het andere karakter van de Kaderbrief t.a.v. de Kadernota, hebben wij deze suggesties geen plek kunnen geven in de Kaderbrief. Wij zullen deze suggesties meenemen in het proces van de uit te werken begroting 2021 en informeren u bij dat voorstel over wat wij met uw suggesties hebben gedaan.

1.1 Ontwikkelingen programma 1 Sociale leefomgeving

Nieuw inburgeringsstelsel

Per 1 juli 2021 moet het nieuwe inburgeringsstelsel van kracht worden. Doel van dit nieuwe stelsel is dat meer nieuwkomers sneller participeren in de samenleving. Gemeenten krijgen in dit kader (her)nieuw(d)e taken. Deze vragen om een grondige voorbereiding, zowel op regionaal niveau (aan de hand van een vastgesteld procesplan) als lokaal. Onderdeel hiervan is ook het ontwerp en de inrichting van de werkprocessen en in het verlengde hiervan een mogelijke aanpassing van de ICT-systemen. Over de benodigde middelen voor de voorbereiding en uitvoering van de nieuwe taken is tussen rijk en gemeenten overeenstemming bereikt. We gaan er dan ook vanuit dat we de taken kunnen uitvoeren binnen de financiële middelen die we hiervoor van het rijk gaan ontvangen.

Wijziging Participatiewet

Met ingang van 1 januari 2021 zal de Participatiewet worden gewijzigd in verband met verbetering van de ondersteuning aan mensen die bijstand ontvangen en het aanpassen van de uitvoering van de taaleis. Er ligt inmiddels een wetsvoorstel, maar over de inhoud daarvan en de middelen die nodig zijn voor de uitvoering is met de diverse betrokken partijen nog geen overeenstemming bereikt.

Aanpassing Jeugdwet en de daarop gebaseerde regelgeving

Door het ministerie van VWS is aangekondigd dat de Jeugdwet en de daarop gebaseerde regelgeving zullen worden aangepast met als doel om de jeugdhulp, jeugdbescherming en jeugdreclassering beter te ordenen. Naar verwachting is in de zomer van 2020 een wetsvoorstel gereed voor externe consultatie. Daarnaast komt er dit jaar een landelijk onderzoek naar de noodzaak van structureel extra middelen voor de jeugdzorg.

Decentralisatie beschermd wonen

De decentralisatie van beschermd wonen moet zijn beslag krijgen in 2022. Ter voorbereiding hierop wordt er gewerkt aan een Regioplan beschermd wonen en maatschappelijke opvang, als uitwerking van het regionale Beleidsplan Samen Dichtbij. Hierin wordt vastgelegd in welk regionaal verband de gemeenten gaan samenwerken en op welke wijze deze samenwerking juridisch wordt verankerd. Daarnaast omvat dit plan en inhoudelijk ontwikkelopgave, welke is onderverdeeld in deelgebieden, te weten: lokale ondersteuningsinfrastructuur, huisvesting, innovatie ondersteuningsaanbod, ambulantisering, werk en dagbesteding, en kwaliteit. Tenslotte worden in dit regioplan ook de financiële kaders en financiële afspraken vastgelegd. Op landelijk niveau vindt nog overleg plaats over de bouwstenen die nodig zijn voor een zorgvuldige (financiële) doordecentralisatie. Uitgangspunt is dat de decentralisatietaken moeten worden uitgevoerd met de middelen die hiervoor door het rijk beschikbaar worden gesteld.

Uitbreiding Voor- en vroegschoolse educatie (VVE)-aanbod

Per 1 augustus 2020 zijn gemeenten verplicht om het aantal uren voorschoolse educatie dat wordt aangeboden aan kinderen die een taalachterstand hebben uit te breiden van 10 naar 16 uur per week. KION voert dat aanbod voor de gemeente uit. De middelen die de gemeente hiervoor van het rijk heeft ontvangen (op basis van ingeschatte risico's op onderwijsachterstanden) zijn echter onvoldoende om de huidige groep kinderen die een VVE aanbod heeft de komende jaren een aanbod van 16 uur per week te doen. Hiervoor zijn in 2021 en 2022 extra financiële middelen nodig.

Toekomst Broekstate

Begin 2021 loopt het huurcontract voor Broekstate af. Momenteel vinden gesprekken plaats met de eigenaar van het pand en de betrokken maatschappelijk partners over verlenging van het huurcontract, de hierbij behorende condities, de wijze waarop de partners willen omgaan met het beheer van het pand en de verdeling van de kosten die de huur van dit pand en de verhuur ervan aan de diverse doelgroepen met zich meebrengt. Afhankelijk van de uitkomst van deze gesprekken en

besluitvorming hierover wordt duidelijk of een bezuiniging gerealiseerd kan worden op de gemeentelijke kosten voor dit pand.

Dienstverlening werkbedrijf

De komende jaren zal de dienstverlening van het Werkbedrijf meer in samenhang met de gemeente worden vormgegeven waarbij beide partijen afspraken maken over de juiste lokale inzet. Daarnaast zal het Werkbedrijf intensiever gaan samenwerken met ondernemers, onderwijsinstellingen en organisaties die een rol hebben in de activering en arbeidsparticipatie van mensen. Gezien de huidige situatie is deze samenwerking belangrijker dan ooit.

1.2 Ontwikkelingen programma 2 Fysieke leefomgeving

Omgevingswet

Met de Omgevingswet wil de overheid de regels voor ruimtelijke ontwikkeling vereenvoudigen en samenvoegen. De wet bundelt 26 bestaande wetten voor onder meer bouwen, milieu, water, ruimtelijke ordening en natuur. Hierdoor wordt het stelsel van ruimtelijke regels volledig herzien. Uitgangspunten van de Omgevingswet:

- Betere afstemming van de verschillende plannen voor ruimtelijke ordening, milieu en natuur;
- Duurzame projecten stimuleren;
- Gemeenten, provincies en waterschappen meer ruimte geven;
- Meer ruimte voor particuliere ideeën door meer algemene regels, in plaats van gedetailleerde vergunningen (ja mits, i.p.v. nee, tenzij);
- Omgevingswet vereenvoudigt en bundelt omgevingsrecht

In februari 2019 heeft de raad het document 'Ambities en programmaplan implementatie Omgevingswet' vastgesteld. Op basis van dit plan werken we e.e.a. verder uit. Zo is eind 2019 door B&W een projectplan voor de Omgevingsvisie vastgesteld en is over het proceskader voor de omgevingsvisie in april 2020 door de raad besloten. Verder is er een regionaal PFO omgevingswet opgestart waarin we zoveel mogelijk gezamenlijk werken aan de minimum vereisten voor de omgevingswet zoals die door de VNG zijn geformuleerd. Een belangrijk onderdeel hierbij is de aansluiting op het Digitaal Stelsel Omgevingswet. Afstemming met ketenpartners als ODRN en IRvN is daarbij cruciaal vanwege afhankelijkheden, informatievoorziening over de organisaties heen en gezamenlijk opdrachtgeverschap.

De nieuwe ingangsdatum van de omgevingswet is 1 januari 2022. Op deze datum is de inwerkingtreding van de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen Wkb (zie hierna).

Ondanks het uitstel van de omgevingswet gaan wij samen met onze partners en andere regio gemeenten de voorbereidingen onverminderd voortzetten.

Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb)

De Wkb heeft als doel de bouwkwaliteit en het bouwtoezicht te verbeteren door inschakeling van private kwaliteitsborgers. Daarnaast wordt de aansprakelijkheid van aannemers ten opzichte van particuliere en professionele opdrachtgevers uitgebreid. De wet gaat gefaseerd in. Er wordt gestart met de eenvoudigere bouwprojecten, daarna volgen eventueel de meer complexere.

De gemeente Heumen heeft het proces voor vergunningverlening uitbesteed aan de Omgevingsdienst Regio Nijmegen (ODRN). Bovenstaande (Omgevingswet en Wkb) heeft dus direct gevolgen voor de ODRN.

Klimaatakkoord

Het Klimaatakkoord is een onderdeel van het Nederlandse klimaatbeleid. Het is een overeenkomst tussen veel organisaties en bedrijven in Nederland om de uitstoot van broeikasgassen tegen te gaan. Daarmee wordt de opwarming van de aarde beperkt. Belangrijk punt hierbij is de CO₂ uitstoot.

De Nederlandse/Europese overheid wil in 2030 55%¹ minder CO₂ uitstoten ten opzichte van 1990. In 2050 moet dat 95% minder zijn. Dit is nodig om de temperatuur op aarde niet verder te laten stijgen dan anderhalve graad. Bij deze temperatuurstijging lijken de gevolgen van klimaatverandering nog beheersbaar. Om de doelstelling te halen heeft de overheid samen met bedrijven en organisaties maatregelen afgesproken. Deze staan in het nationale Klimaatakkoord.

¹ De raad heeft het standpunt ingenomen dat Heumen een CO₂ emissiereductie van 49% nastreeft, waarmee ze een afwijkend standpunt inneemt ten opzichte van de rest van de regio.

Duurzaamheid

Het duurzaamheidsprogramma van de gemeente Heumen is gebaseerd op de routekaart klimaatneutraal Heumen 2050. Het bevat diverse lopende projecten die gericht zijn op de energietransitie voor bewoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties. Ze variëren van financiële prikkels om energiemaatregelen te treffen (duurzaamheidslening en zonnepanelenproject), voorlichting en educatie (energieloket, educatie over duurzaamheid in het basisonderwijs, denktank basisschoolleerlingen, bijeenkomsten 'energie in de wijk'), tot een ondernemersaanpak, het opzetten en uitbreiden van een laadinfrastructuur in de gemeente. Verder loopt het onderzoek naar de mogelijkheid van het realiseren van een waterkrachtcentrale bij de sluis tussen Nederasselt en Grave en faciliteren we de twee energiecoöperaties in onze gemeente waar nodig.

Ruimtelijke visie Duurzame energie

In 2019 is de ontwerp-ruimtelijke visie duurzame energie ter inzage gelegd. In de raadsvergadering van 30 januari 2020 is hierover gewijzigd besloten. Het besluit geeft een andere invulling aan duurzame energie-opwekking en waar deze te realiseren (zie raadsbesluit). Momenteel is dit in onderzoek. De opgave uit de routekaart klimaatneutraal Heumen 2050 staat hierbij ter discussie en dit vormt een extra reden om die opgave opnieuw in beeld te brengen.

Regionale Adaptatie Strategie

In 2019 is door 30 overheden, maatschappelijke organisaties en bedrijven een manifest ondertekend dat hoort bij de regionale adaptatie strategie (RAS) voor het Rijk van Maas en Waal. De RAS geeft aan hoe de regio op de korte en lange termijn werkt aan een klimaatbestendige en robuuste waterinrichting met als doel dat de regio bestand is tegen de gevolgen van klimaatverandering. In de RAS staan 40 doelstellingen, waarvan een deel vraagt om regionale en een deel om lokale aanpak. Door regionaal samen te werken is er rijkssubsidie mogelijk voor onder meer procesondersteuning.

Lokaal kijken we naar waar we kwetsbaar zijn voor klimaatverandering en hoe we die kwetsbaarheid kunnen wegnemen. De uitwerking van het thema 'te nat' kan worden uitgevoerd en gefinancierd uit het verbreed gemeentelijk rioleringsplan. Dit jaar komen de Masterplannen water voor Malden en de dorpskernen gereed.

Warmtevisie

Nieuw op te pakken is de warmtevisie, die er uiterlijk eind 2021 voor de gemeente Heumen moet liggen. Dit is een verplichting vanuit het Klimaatakkoord van het Rijk. In deze transitievisie warmte legt de gemeenteraad het tijdspad vast waarop wijken van het aardgas gaan. Voor de wijken die vóór 2030 van het gas af gaan, moeten in 2021 ook de potentiële energiebronnen en -infrastructuren bekend zijn. Door de transitievisie eens in de 5 jaar te actualiseren kunnen voortgang, ervaringen en innovaties worden verwerkt.

Voor de warmtevisie moet een gemeente brede warmteverkenning worden gemaakt waarin de meest aannemelijke alternatieve warmtebronnen per wijk/dorp worden onderzocht en de kansrijke gebieden geïnventariseerd en besproken. Hiermee starten we in 2020. Eerst moet de raad de kaders voor de warmtevisie vaststellen. De verwachting is dat dit in het najaar van 2020 gebeurt. Daarna wordt de warmtevisie opgesteld.

Op basis van de warmtevisie maken we vervolgens samen met bewoners en stakeholders een uitvoeringsplan per wijk, waarin wordt uitgewerkt hoe de wijk van het gas af gaat. Het uitvoeringsplan moet uiterlijk 8 jaar voor het afsluiten van het aardgas in die wijk klaar zijn. Zo wordt rekening gehouden met investeringen van stakeholders en gebouwegenaren.

Verkeersafwikkeling Zuidwestflank Nijmegen

De regio heeft een stevige opgave door toenemende mobiliteit in een reeds zwaar belast mobiliteitssysteem. Een van de opgaven betreft de aanpak van het verkeer op de Zuidwestflank Nijmegen, waar de N844 onderdeel van is. De provincie Gelderland werkt momenteel aan een plan van aanpak voor een onderzoek naar verkeer aan de Zuidwestflank van Nijmegen. Tot welke voorgestelde maatregelen het voor de N844 leidt, moet de komende periode duidelijk worden. Het onderzoek wordt uitgevoerd in samenwerking met de betrokken gemeenten. Uitvoeren van grootschalige maatregelen aan de Zuidwestflank van Nijmegen zijn gericht op de langere termijn. De komende jaren moet benut worden als voorbereidingstijd voor maatregelen op het gebied van HOV, Fietsmaatregelen, transferia, slimme mobiliteit. Grootschalige maatregelen aan de Zuidwest kant van Nijmegen zijn nodig om Nijmegen bereikbaar te houden en de N844 in Malden te ontlasten. Op dit dossier is het daarom nodig om in gesprek te blijven met de provincie. Een integraal onderzoek is noodzakelijk voordat de provincie over zal gaan tot het beschikbaar stellen van financiën voor maatregelen. Door de provincie is recent een start gemaakt met de integrale aanpak en analyse en aan een bureau is opdracht verleend om een verkenning uit te voeren. Ze gaan de eerste fase (analyse en oplossingsrichtingen) voor de ervaren problematiek m.b.t. bereikbaarheid, veiligheid en leefbaarheid in deze flank in beeld brengen. Daarna wordt (via het bestuurlijk overleg Mobiliteit) een traject met alle stakeholders uitgestippeld.

Vitaal Centrum Malden

In het coalitieakkoord 2018 en in de begroting 2019 is afgesproken de visie en het uitvoeringsprogramma voor het centrumgebied van Malden te actualiseren. Het concept Programma Vitaal Centrum Malden geeft integraal invulling aan de strategische uitgangspunten die in het coalitieakkoord voor het centrum zijn geformuleerd: Klimaat neutraal 2050, Woonvisie, Mobiliteit en Detailhandel.

Met de vaststelling van het concept Programma Vitaal Centrum Malden d.d. 26 maart 2020 heeft uw raad de benodigde kaders vastgesteld voor de ontwikkeling van een toekomstbestendig en vitaal centrumgebied van Malden. Hiermee heeft u richting gegeven aan de ontwikkeling van projecten en activiteiten in het centrumgebied van Malden. Met de diverse deelprojecten zijn we volop aan de slag. Het totale programma zullen we begin 2021 aan uw raad voorleggen.

Woningbouw

Op 20 februari 2020 heeft de gemeenteraad wat betreft de woningbouw een besluit genomen waaraan nu gewerkt wordt aan de concretisering. Met name het onderzoek naar de Kanaalzone (bouwen voor de regio) vergt een flinke inspanning. De resultaten zullen we dit najaar aan u terugkoppelen. Daarnaast werken we aan diverse plannen zoals ook bij de besluitvorming in uw raad is vastgelegd. We houden u periodiek op de hoogte van de voortgang.

APV/Bijzondere wetten

Voor evenementen, vergunningen en ontheffingen kunnen wij de burger beter en mogelijk nog sneller van dienst zijn. Door meer digitalisering, maar ook een vereenvoudiging van de werkprocessen of zelfs het afschaffen van regels en procedures, moet het aanvragen van dergelijke zaken vereenvoudigen. De vereisen voor de B-evenementen zullen worden ondersteund door een persoonlijke dienstverlening aan te bieden en daar waar mogelijk zal assistentie worden geboden om de aanvraag tot een succes te maken.

IBOR (integraal Beheer Openbare Ruimte)

De gemeente Heumen draagt zorg voor het beheer van haar openbare ruimte. De openbare ruimte is voor iedereen toegankelijk en speelt een belangrijke rol in het publieke leven. In de openbare ruimte zijn voorzieningen zoals verhardingen, groenvoorzieningen, verlichting en civieltechnische kunstwerken aanwezig. Deze voorzieningen worden ook wel kapitaalgoederen genoemd. Het in stand houden van deze kapitaalgoederen is één van de kerntaken van de gemeente en legt een aanzienlijk beslag op de gemeentelijke middelen. De gemeente Heumen heeft duidelijke doelen ten aanzien van het gebruik van de openbare ruimte vastgelegd in haar beleid. Een voorbeeld hiervan is een goede toegankelijkheid van de openbare ruimte voor al haar inwoners, met name ouderen en mensen met een beperking. Tevens dient de openbare ruimte heel en veilig te zijn. Voor het uitvoeren van onderhoud aan de openbare ruimte hebben de beheerders budgetten toegewezen gekregen. Het laatste jaar is er bezuinigd wat ertoe leidt ertoe dat voor de meeste onderdelen in de openbare ruimte als maximaal onderhoudsniveau Laag moet worden gehanteerd. Dit najaar zullen we (n.a.v. een aangenomen motie) de knelpunten en effecten voor de langere termijn in kaart brengen en de oplossing van deze knelpunten inclusief financiële onderbouwing aanbieden aan de gemeenteraad.

1.3 Ontwikkelingen programma 3 Bestuur en organisatie

Regio Arnhem Nijmegen

Binnen de regio Arnhem Nijmegen wordt gewerkt aan economie, wonen, mobiliteit en duurzaamheid. Daarnaast loopt er een versterkingsproces. De Regio Arnhem Nijmegen is een regionaal samenwerkingsverband tussen 18 gemeenten (Arnhem, Berg en Dal, Beuningen, Doesburg, Druten, Duiven, Heumen, Lingewaard, Montferland, Mook en Middelaar, Nijmegen, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort, Wijchen en Zevenaar).

Versterking van de regio is nodig omdat de regio een bleek profiel heeft en haar potenties onvoldoende benut. Er is een grote urgentie om problemen van werkloosheid, huisvesting en bereikbaarheid te lijf te gaan. De economische groei blijft achter. Onze regio heeft een meer dan gemiddeld aantal inwoners die niet in het arbeidsproces participeren. De woningnood behoort tot de hoogste in het land en het mobiliteitssysteem loopt vast.

De tweede reden voor versterking is dat samenwerking tussen autonome gemeenten niet kan zonder transparantie en democratische legitimatie. Op dit moment is er voor raden en colleges weinig zicht en geen grip op de regionale agenda. In 2020 is in een contourennotitie vastgelegd welke richting de samenwerking op moet gaan. Deze notitie wordt in de loop van 2020 periode vertaald in een regionale agenda (met uitvoeringsprogramma) en een wijziging van de huidige gemeenschappelijke regeling.

De volgende lopende zaken zijn voor de gemeente Heumen in ieder geval van belang:

a) Woondeal (verstedelijkingsagenda)

De woningnood in de Regio Arnhem Nijmegen behoort tot de hoogste in Nederland en staat na Amsterdam en Utrecht op de derde plaats. De deelnemende gemeenten sluiten een woondeal met provincie en rijk met als doel het structureel verbeteren van de woningbouwproductie, het functioneren van de woningmarkt en de leefbaarheid in een groene en inclusieve regio. Voor de periode 2025-2040 is de behoefte 50.000 – 60.000 nieuwe woningen, waarbij in de periode tot 2025 25.000 woningen gerealiseerd moeten worden. Het grootste deel van deze opgave zal in de steden Arnhem en Nijmegen worden opgevangen. Het groeiperspectief en de kwantitatieve en kwalitatieve opgave verschillen binnen de regio (naar gemeenten en zeker naar kernen). Een gedifferentieerde regio, vraagt om gedifferentieerde oplossingen en afspraken, zeker voor de 'ommelandgemeenten'. Op verschillende plaatsen in de regio zien we ook afvlakkende groei en of zelfs bevolkingskrimp. Binnenstedelijke/binnendorpse verdichting en transformatie geeft het beste invulling aan de ambitie voor de groene en circulaire regio. Tegelijkertijd kijken we ook naar een (beperkt) aantal uitbreidingslocaties.

b) Duurzame mobiliteit en bereikbaarheid

De regio heeft een stevige opgave door toenemende mobiliteit in een reeds zwaar belast mobiliteitssysteem. Een van de opgaven betreft de aanpak van het verkeer op de Zuidflank Nijmegen, waar de N844 onderdeel van is. Tot welke maatregelen het voor de N844 leidt, moet de komende periode (2020/2021) duidelijk worden.

c) Regionale Energie Strategie

De Regionale Energie Strategie (RES) is een regionale programmatische aanpak voor energie- en klimaattransitie, gericht op CO2 reductie. In juni 2020 moet het eerste concept bod van de Regio Arnhem Nijmegen aan het Rijk worden voorgelegd en daarna het definitieve. Het proces wordt tweejaarlijks herhaald om in te kunnen spelen op maatschappelijke en technologische ontwikkelingen. De processen om tot een bod te komen, vragen veel intergemeentelijke afstemming.

Inwonersparticipatie

Vanuit de gemeente blijven we sterk inzetten op het verbreden en versterken van inwonersparticipatie. Dat doen we o.a. via de inzet van de dorpsverbinders en het aangepaste initiatievenbeleid. Daarnaast evalueren we het digitaal platform “Heumen praat mee” en bekijken we de mogelijkheden om dit instrument meer in te zetten om inwoners te laten meepraten over gemeentelijk beleid en uitvoering.

Nieuwe CAO-onderhandelingen voor 2021 en volgende jaren

De CAO-afspraken tussen werkgevers en werknemers lopen tot en met 31 december 2020. In 2020 zullen nieuwe onderhandelingen worden gestart over de arbeidsvoorwaarden voor 2021 en verder. Het is moeilijk te zeggen wat dit betekent voor de loonkosten. Dát er een loonstijging zal worden afgesproken ligt wel in de verwachting. In 2019 hebben we gezien dat de loonstijging in de rijksbijdrage niet volledig werd gecompenseerd.

In de begroting 2021 e.v. nemen we een budget op voor loonstijgingen voor de komende jaren. We volgen hierbij het uitgangspunt dat het rijk in de meicirculaire 2020 hanteert voor loon- en prijsstijgingen.

Communicatie

Een aantal ontwikkelingen op het gebied van communicatie werken zijn van invloed op onze gemeentelijk communicatie. Nederlanders doen steeds meer online; ouderen maken meer gebruik van sociale media en van sociale netwerken. Voor onze gemeentelijke communicatie betekent dit dat onze digitale nieuwsbrief voor een groeiend aantal mensen de voorkeur krijgt boven de papieren versie en dat we meer aandacht geven aan de inzet van sociale media en de toegankelijkheid van onze website.

Nieuwe maatstaven voor rijksbijdrage vanaf 2022

De bijdrage van het rijk is onze grootste inkomstenbron. Momenteel wordt onderzocht hoe het gemeentefonds opnieuw kan worden verdeeld. Het traject heeft betrekking op bijna het gehele gemeentefonds. De invoering van de herverdeling staat gepland voor 2022. Voor onze gemeente betekent dit dat we rekening moeten houden met minder inkomsten. De reden hiervoor is dat er beweging lijkt te zijn qua verdeling van de middelen van ‘klein naar groot en van oost naar west’.

Ondermijningswetgeving

Ondermijning is een steeds groter wordend probleem in de samenleving. Het Ministerie van Justitie en Veiligheid bereidt ondermijningswetgeving voor. Dit behelst een pakket aan maatregelen dat via wetgeving geregeld wordt om onder meer te zorgen dat gemeentelijke overheden meer bevoegdheden krijgen, dat het eenvoudiger wordt om gegevens uit te wisselen en dat de samenwerking tussen partijen bevorderd wordt. Hiervoor zijn per 2021 extra middelen noodzakelijk.

Regionale samenwerking iRvN

De iRvN is in 2016 ontstaan met als doel om voor de regiogemeenten rond Nijmegen de ICT te verzorgen. In het bedrijfsplan is destijds geschreven dat de iRvN na de A-taken (Automatisering) zich zou richten op de I-taken (Informatisering, zoals gegevensbeheer, applicatiebeheer, informatiseringsprojecten). We hebben de afgelopen jaren ervaren dat dit een lastige opgave is omdat Informatisering zich in of dicht tegen de eigen business van elke organisatie bevindt. Een onderzoek ter evaluatie en naar de toekomstige rol van iRvN vindt momenteel plaats. In de tussentijd zorgen we ervoor dat we als regio gemeenten samen optrekken bij nieuwe projecten (zoals Digitaal Stelsel Omgevingswet) waarbij het doel is om kennis en ervaring te delen, software gelijk te trekken, beheer samen te regelen en ook kosten te besparen.

AVG (Algemene Verordening Gegevensbescherming) en BIO (Baseline Informatiebeveiliging Overheid)
Vanaf 2018 is de AVG van toepassing en hebben we voorbereidende maatregelen genomen zoals het aanstellen van een Functionaris gegevensbescherming, een register van verwerkingen opgesteld en verwerkingsovereenkomsten laten tekenen. De komende 2 jaar zullen in het teken staan van het vaststellen van beleid en procedures evenals bewustwording bij al onze collega's. Het gaat dan om bv. het vaststellen van Privacybeleid, Informatiebeveiligingsbeleid en Datalekprocedure en het uitvoeren van de daaruit voortvloeiende acties en maatregelen. Daarnaast speelt de implementatie van de BIO, waarbij verantwoordelijkheid voor informatiebeveiliging bij proceseigenaren wordt gelegd en op dit niveau ook de risico's moeten worden afgewogen. Immers we zoeken altijd naar minimale risico's en maximale bewegingsruimte.

Wet modernisering elektronisch bestuur

Dit betekent het verplicht openstellen van digitale kanalen voor ieder elektronisch formeel bericht gericht aan het bestuursorgaan en het aanpassen van digitale kanalen zodat aan wettelijke eisen (alleen noodzakelijk gegevens vragen, ontvangstbevestiging sturen, e-formulier beschikbaar stellen, bewijslast bij bestuursorgaan, mededeling bij weigering verkeerd ingezonden bericht) wordt voldaan. Dit is als een van de projecten in het Informatiebeleidsplan 2020-2024 opgenomen.

ICT-transitie

De huidige ICT-systemen dreigen vast te lopen als gevolg van de snel groeiende stroom aan digitale gegevens. De ontsluiting van deze gegevens loopt via een complex systeem van koppelingen. Het maakt het huidige ICT-systeem weinig flexibel, kwetsbaar en duur. En het staat daarmee een optimale dienstverlening aan inwoners en ondernemers in de weg. De Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) is gestart met het programma Samen organiseren om als gemeenten samen te werken aan complexe vraagstukken met als belangrijkste onderdelen digitalisering van dienstverlening en informatie voorziening van gemeenten. Wij zullen vanuit onze visie, beschreven het informatiebeleidsplan 2020-2024 en regionale prioriteiten op ICT-gebied de komende jaren weloverwogen meedoen met deze transitie.

Rechtmatigheidsverantwoording

Met ingang van 2021 is het college verantwoordelijk voor de rechtmatige naleving van geldende wet- en regelgeving bij de totstandkoming van de baten en lasten en balansmutaties in de jaarrekening. Het college is verplicht zelf een rechtmatigheidsverantwoording op te stellen, die opgenomen wordt in de jaarrekening. De commissie BBV heeft een standaardtekst opgesteld voor de rechtmatigheidsverantwoording. De standaardtekst moet door de gemeente opgenomen worden in de jaarrekening op het moment dat de wetgeving is aangepast.

2 Financieel perspectief

Hieronder worden de belangrijkste financiële ontwikkelingen beschreven.

Middelen sociaal domein

De rijksbijdragen voor de gedecentraliseerde taken in het sociaal domein zijn geïntegreerd in de algemene uitkering van het gemeentefonds. Bij veel gemeenten, ook in de gemeente Heumen, is sprake van stijgende uitgaven binnen de gedecentraliseerde taken in het sociaal domein. Hiervoor staat onvoldoende compensatie aan de inkomstenkant tegenover, waardoor de uitgaven voor de gedecentraliseerde taken niet meer in verhouding staan tot de inkomsten die daarvoor via het gemeentefonds binnenkomen.

Abonnementstarief

Het invoeren van het abonnementstarief met een vaste eigen bijdrage geeft aan hoe een wetswijziging financiële consequenties voor de gemeente heeft zonder dat daar compensatie tegenover staat. Enerzijds komt door het vaststellen van een vast tarief in plaats van een inkomensafhankelijke eigen bijdrage er minder eigenbijdrage binnen. Anderzijds wordt een stijging van het aantal aanvragen voor huishoudelijke hulp geconstateerd. Dit bevestigt de vrees dat invoering van het abonnementstarief leidt tot een aanzuigende werking waardoor de Wmo-budgetten van gemeenten nog verder onder druk komen te staan.

Opschalingskorting

Hoewel het rijksbeleid voor verregaande herindeling is losgelaten, wordt de hiermee gepaard gaande opschalingskorting onverminderd toegepast. In 2021 zal ten opzicht van 2020 hierdoor € 90 miljoen uit het gemeentefonds worden gehaald. Zie ook onderstaande tabel.

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Struc
Opschalingskorting	-60	-120	-180	-240	-300	-370	-460	-570	-690	-820	-960	-960

Herijking algemene uitkering gemeentefonds

Er komt er een herijking van de verdeling van de algemene uitkering uit het gemeentefonds. De financiële effecten van nadeelgemeenten bleken (dusdanig) fors, waardoor besloten is er nog eens goed naar te kijken en daardoor de effectuering uit te stellen tot 2022. De voorgenomen herverdeling betekent voor de gemeente Heumen een structureel nadeel van € 800.000 in 2022 en vanaf 2023 € 1.600.000. Hoe de definitieve herverdeling er uit gaat zien is niet zeker. Wel is zeker dat het pijn gaat doen voor de gemeente Heumen. Er zal een politieke afweging gemaakt moeten worden hiermee om te gaan. Nu er (deels) op anticiperen of afwachten tot het definitief is.

Uitgaven

Elk jaar worden voor de landelijke, regionale en lokale ontwikkelingen binnen de beleidsterreinen in beeld gebracht en hoe we als gemeente hierop anticiperen. Wat willen we nieuw of anders doen in 2021 of daarna? Al deze ontwikkelingen zijn financieel vertaald. Hierbij wordt onderscheid gemaakt in autonome ontwikkelingen en beleidswensen. Autonome ontwikkelingen zijn meeruitgaven die onvermijdbaar en onuitstelbaar zijn binnen het bestaande beleid bijvoorbeeld als gevolg van wetswijzigingen of areaaluitbreidingen.

Impact Corona-crisis

Het is onduidelijk welke financiële gevolgen de coronacrisis heeft voor de gemeente. Een aantal kosten die op ons af komen zullen waarschijnlijk een incidenteel karakter hebben, maar er zullen ook structurele effecten zijn. Denk alleen al aan de voorspelde recessie. De financiële effecten zijn op dit moment niet reëel in te schatten en zijn dan ook niet financieel vertaald.

Financiële ontwikkelingen

Op basis van het huidige beleid is in beeld gebracht welke ontwikkelingen op ons af komen en welke financiële consequenties dit heeft. In onderstaande tabel is dit weergegeven.

Omschrijving	2021	2022	2023	2024
Vastgestelde programmabegroting 2020	206.067	180.483	330.235	330.235
Maandrapportage januari t/m maart 2020	-194.648	-194.648	-194.648	-194.648
Incidentele ontwikkelingen Sociale Leefomgeving	-30.788	-27.372	-6.000	-100.008
Structurele ontwikkelingen Sociale Leefomgeving	-775.372	-999.286	-1.014.867	-1.035.770
Incidentele ontwikkelingen Fysieke Leefomgeving	-166.000	-50.000	-	-
Structurele ontwikkelingen Fysieke Leefomgeving	-155.600	-155.600	-155.600	-155.600
Incidentele ontwikkelingen Bestuur en Organisatie	-22.800	-3.800	-15.000	-
Structurele ontwikkelingen Bestuur en Organisatie	-315.040	-337.327	-382.706	-343.128
Totaal	-1.454.181	-1.587.550	-1.438.586	-1.498.919
	NADELIG	NADELIG	NADELIG	NADELIG
Structureel	-1.234.593	-1.506.378	-1.417.586	-1.398.911
	NADELIG	NADELIG	NADELIG	NADELIG

In de bijlage van deze kaderbrief treft u een gedetailleerd overzicht van de geïnventariseerde financiële ontwikkelingen.

Definitie meerjarig structureel sluitende begroting

Er is sprake van een meerjarig structureel sluitende begroting als in elk afzonderlijk boekjaar de structurele lasten worden opgevangen door de structurele baten. Dit is ook hoe de provincie, onze toezichthouder, onze begroting financieel beoordeelt.

Het college hanteert daarnaast het uitgangspunt om over alle jaren van de begroting sluitend te zijn.

Wij stellen voor om genoemde definitie vast te stellen en te hanteren als kader bij het opstellen van de begroting.

3 Kaderstelling voor ombuigingen en herprioritering

“Bij het bepalen van de bezuinigingen zorgen we voor een evenwichtig pakket. Dit betekent een verdeling over de verschillende werkvelden. We waken ervoor dat niet één doelgroep onevenredig geraakt wordt. Bij de bezuinigingsoperatie ontzien we bestuur en organisatie niet.

Gezien de impact van de bezuinigingen bevat dit akkoord geen beleidsafspraken die tot nieuwe financiële verplichtingen leiden, een enkele onvermijdelijke uitgave daargelaten.

Om de keuzes voor de bezuinigingen te maken voeren we een breed gesprek in de raad. Zo realiseren we een zo breed mogelijk draagvlak voor die keuzes. Het is aan het college om bij de begroting voor 2021 voorstellen te doen voor een sluitende begroting, ook in meerjarig perspectief. Bij het toetsen van deze voorstellen hanteren we drie categorieën van uitgangspunten:

1. Uitgangspunten financieel beleid
2. Uitgangspunten rol gemeente Heumen
3. Uitgangspunten subsidiebeleid.

Hieronder staan de uitgangspunten per categorie.

1. *Uitgangspunten financieel beleid*

- a) Bij de bezuinigingen ontzien we onze inwoners in een kwetsbare positie. Dit zijn inwoners met een gebrek aan een sociaal netwerk en/of een zeer laag inkomen. Voor deze groep “doen we wat nodig is”. Ook zij moeten kunnen participeren in de maatschappij.
- b) Meerjarig structureel sluitende begroting We voldoen aan de verplichting van een structureel sluitende begroting. Dit betekent dat in elk afzonderlijk boekjaar de structurele lasten worden opgevangen door structurele baten. Dit is de manier waarop de provincie, onze toezichthouder, onze begroting financieel beoordeelt.
- c) De gebruiker betaalt
We doen o.a. een doelmatigheidsonderzoek naar de bibliotheek.
- d) Ons financiële “leed” berekenen we door aan verbonden partijen
We gaan hier strak op sturen.
- e) Door het rijk overgedragen taken voeren we uit van het door het rijk daarvoor gekregen middelen. Dit betekent dat het budget voor de desbetreffende taak in principe begrensd is. Daardoor kunnen wachtlijsten ontstaan. Dit vraagt om goede sturing.
- f) We handhaven de inkomensondersteunende regelingen zoals de 110% norm voor bijzondere bijstand en de 130% norm voor kind-regelingen.
- g) Investerings in duurzaamheid moeten worden terugverdiend door de besparingen die de investeringen opleveren.
- h) OZB: Lastenverzwaring voor inwoners proberen we tot het uiterste te voorkomen.
Als lastenverzwaring onvermijdelijk is, zoeken we dit in eerste instantie bij de OZB niet woningen.
- i) We weten dat bezuinigingen niet altijd direct realiseerbaar zijn vanwege aangegane verplichtingen. We vinden het daarom acceptabel om overgangssituaties te dekken uit reserves. We waken er daarbij voor dat het weerstandsvermogen uitstekend blijft (minimaal categorie 2).

2. *Uitgangspunten rol gemeente Heumen*

- a) We beperken onze uitvoerende rol bij niet-wettelijke taken
- b) We hebben hoofdzakelijk een faciliterende rol: we bieden alleen infrastructuur
- c) We veranderen niets aan onze regierol (bv. werkconferentie, landschapsconferentie).

3. *Uitgangspunten subsidiebeleid*

- a) Met ons subsidiebeleid faciliteren we randvoorwaarden, zodat onze inwoners mee kunnen doen in de samenleving.

- b) In het algemeen geldt dat aanvragen voor gemeentelijke subsidie pas ingediend kunnen worden nadat andere financieringsbronnen (o.a. fondsen en subsidieregelingen van anderen) door de aanvrager onderzocht zijn. Het fondsenboek hanteren we hierbij als leidraad.
- c) We beperken ons tot de volgende drie soorten subsidies:
- Structurele subsidies toetsen we aan onze financiële kaders.
 - Het Initiatievenbeleid zetten we voort. We stoppen met alle activiteitensubsidies. Verenigingen kunnen een vergoeding krijgen indien zij klussen doen in de openbare ruimte.
 - Investeringsubsidies zijn alleen mogelijk bij aantoonbare lange-termijn²continuïteit van een vereniging.
- d) We geven geen subsidie voor andere zaken, zoals bijvoorbeeld een jubileum van een vereniging.